

Мінскі дзяржаўны педагагічны інстытут імя М. Горкага

АНАЦІРАВАНЫ СПІС ХРЫБЕТНЫХ ЖЫВЁЛ БЕЛАРУСІ

Метадычныя рэкамендацыі

Мінск 1993

Друкуецца па рашэнню рэдакцыйна-выдавецкага савета МДП імя А.М. Горкага

Укладальнікі: дац. Александровіч А.Р., дац. Дучыц У.М., дац. Курскова Т.М., асістэнт
Лобань Н.П., ст. выкладчык Хандогі А.У.

Спіс складзены з улікам сучаснай науковай класіфікацыі жывёл. Прызначаны студэнтам
педінстытутаў.

Да апошняга часу ў навуковай і навукова-папулярнай літаратуры няма агульнага спісу хрыбетных жывёл, якія жывуць на абшарах Беларусі. Няма таксама стабільнасці і уніфікацыі ў заалагічнай беларускай тэрміналогіі. Мы спрабавалі выкарыстаць усе магчымыя крыніцы, сярод якіх трэба назваць "Беларуска-расійскі слоўнік" М. Байкова і С. Некрашэвіча (1926) і адзіную спецыяльную працу "Назовы жывёлаў" (1927). Спробы В. Ластоўскага (1924) і В.У. Фядзюшына (1925) даць назвы тутэйшым птушкам засталася паза ўвагай навукоўцаў-заолагаў, і шэраг назваў нашых птушак, а таксама і іншых жывёл, існуюць зараз як калька з расейскай мовы (Жывёльны свет Беларусі, 1978; Энцыклапедыя прыроды Беларусі, 1981-1986; Природа Белоруссии, 1986; Рыбы: Популярный энциклопедический справочник, 1989; Руска-беларускі слоўнік, 1991). У падрыхтаваным спісе аўтары намагаліся пазбегнуць калькаваных назваў, а калі была гэткая неабходнасць, з прычыны адсутнасці беларускай назвы навогул, карысталіся калькай з лацінцы. Па магчымасці вытрымліваўся прынцыпы прыарытэту ужо існуючай беларускай назвы і, таксама, бінарнасці наменклатуры, з стварэннем ці пашырэннем на некалькі відаў аднолькавай родавай назвы.

У спісе выкарыстана сучасная навуковая класіфікацыя жывёл, якая крыху адрозніваецца ад той, што ёсць у падручніках (Наумов, Карташов, 1979). Галоўным чынам гэтыя змены закранаюць птушак (Степанян, 1975,1978).

У кожнага віда, пашыранага на Беларусі, ёсць нумар, а інтрадуктаваныя віды азначаны літарай і. Віды, улучаныя ў Чырвоную кнігу Беларусі (у першае выданне 1981 года і рукапіс другога выдання), падкрэслены. Віды, якія зніклі з тэрыторыі Беларусі (да гэтага часу), і вестак аб знаходцы якіх не было на працягу больш 50 год, у спісе вызначаны знакам #. Для кожнага віду па літаратурных звестках (Жуков, 1965,1988; Сержанин, 1961; Федюшин, Долбик, 1967; Курсков, 1989; Пикулик, 1981,1984; Никифоров и др., 1989 і інш.) і выніках уласных назіранняў аўтараў паказаны пашырэнне, сустракаемасць, распаўсюджанне па біятопах, гаспадарчая вартаць, некаторыя іншыя экалагічныя звесткі.

Аўтары спадзяюцца на дапамогу калег-заолагаў і мовазнаўцаў, чые заўвагі і парады дазваляць палепшыць і ўдакладніць сістэматычны спіс назваў хрыбетных жывёл Беларусі.

Тып Хордавыя Хордовые Chordata
Падтып Хрыбетныя Позвоночные Vertebrata
Надклас Бяссківічныя Бесчелюстные Agnatha
Клас Кругларотыя Круглоротые Cyclostomata
Падклас Міногі Миноги Petromyzones
Сям'я Міногавыя Миноговые Petromyzonidae

1. Мінога рачная. Минога речная. *Lampetra fluviatilis* (L.). Прахадны від, раней быў вядомы з Нёмана і Ласосны каля Гродна. Пасля будаўніцтва плаціны Каўнаскай ГЭС да меж Беларусі не даходзіць.

2. Мінога ручаёвая. Минога ручьевая. *Lampetra planeri* (Bloch). Асёлы звычайны від, пашыраны ў рэчках басейна Нёмана.

3. Мінога ўкраінская. Минога украинская. *Lampetra mariae* Berg. Асёлы звычайны від, пашыраны ў рэчках басейна Дняпра, радзей - у прытоках верхняга Нёмана.

Надклас Сквіцаротыя Челюстеровые Gnathostomata
Клас Косткавыя рыбы Костные рыбы Osteichthyes
Надатрад Ганоідныя рыбы Ганоидные рыбы Ganoidomorpha
Атрад Асяцёрападобныя Осетрообразные Acipenseriformes
Сям'я Асяцёравыя Осетровые Acipenseridae

1. Асяцёр-чачуга. Стерлядь. *Acipenser ruthenus* L. Асёлы рэдкі від. Пашыраны ў рэчках басейна Дняпра.

2. Асяцёр балтыцкі. Осётр балтийский *Acipenser sturio* L. Прахадны рэдкі від, пашыраны ў Балтыйскім моры і рэчках басейна Нёмана. З 1955 года не быў зарэгістраваны ніводнага разу.

#. Асётр усходні. Осётр русский. *Acipenser guldenstadti* Brandt. Раней заходзіў ў Днепр на нераст аж да Магілёва і Дарагабужа. Апошнія звесткі пра здабычу адносяцца да 20-х гадоў бягучага стагоддзя.

#. Бялуга. Белуга. *Huso huso* (L.). Буйны прыхадны від, вядомы па адзінкавых знаходках у Дняпры і Сажы ў 70-х гадах мінулага стагоддзя.

Група Косткавыя рыбы Костистые рыбы Teleostei
Надатрад Клюпеоідныя Клюпеоидные Clupeomorpha
Атрад Ласосепадобныя Лососеобразные Salmoniformes
Падатрад Salmonoidei
Сям'я Стронгавыя Лососёвые Salmonidae

3. Стронга пярэстая. Форель ручьевая. *Salmo trutta morpha fario* L. Аселы звычайны від, пашыраны ў басейне Нёмана, жыве ў ручаях і рачулках, якія цякуць па склонах узвышшаў.

#. Стронга-кумжа. Кумжа. *Salmo trutta* L. Прахадны рэдкі від, раней падымаўся на нераст па Нёману, Заходняй Дзвіне і Заходняму Бугу.

#. Стронга-ласоска. Лосось благородный. *Salmo salar* L. Прахадны рэдкі від, раней падымаўся на нераст па Нёмане, Заходняй Дзвіне і Заходняму Бугу.

і. Стронга вясёлкавая. Форель радужная. *Salmo irideus* Gibbons. Інтродуктавана ў 1956 годзе, зараз акліматызавана ў некалькіх рыбагадоўчых гаспадарках.

Сям'я Сігавыя Сіговыя Coregonidae

4. Сялява. Ряпушка европейская. *Coregonus albula* (L.). Аселы звычайны від, пашыраны ў азёрах басейна Віліі і Заходняй Дзвіны. Мае абмежаванае прамысловае значэнне.

#. Сіг звычайны прахадны. Сіг проходной. *Coregonus lavaretus* (L.). Прахадны від, сустракаўся ў Нёмане і Заходняй Дзвіне, апошнія знаходкі вядомы з 30-х гадоў бягучага стагоддзя.

і. Сіг чудскі. Сіг чудской. *Coregonus lavaretus maraenoides* Poljakov. Ён акліматызаваны з канца 40-х гадоў. Сустракаецца ў азёрах Нарачанскай і Браслаўскай груп.

і. Пелядзь. Пелядь. *Coregonus peled* (Gmelin). Від інтродуктаваны некалькі разоў, пачынаючы з 1957 года, у азёрах Лепельскай групы. Натуральнага размнажэння ў азёрах няма. Мае невялікую прамысловую каштоўнасць.

Сям'я Хар'юзовыя Хариусовыя Tymallidae

5. Хар'юз звычайны. Хариус обыкновенный. *Thymallus thymallus* (L.). Аселы нешматлікі від, сустракаецца ў басейне Нёмана і Заходняга Буга.

Падатрад Стынкападобныя Корюшковідныя Osmeroidei Сям'я Стынкавыя Корюшковыя Osmeridae

6. Стынка азёрная. Корюшка озёрная. *Osmerus eperlanus eperlanus morpha spirinchus* Pallas. Аселы нешматлікі від, сустракаецца ў глыбокіх азёрах у басейне Заходняй Дзвіны, мае абмежаваную прамысловую каштоўнасць.

Падатрад Шчупаковападобныя Шуковідныя Esocoidei Сям'я Шчупаковыя Шчуковыя Esocidae

7. Шчупак звычайны. Щука обыкновенная. *Esox lucius* L. Асэлы звычайны паўсюдны прамысловы від.

Надатрад Ангуіламорфа Ангвіловідныя Anguillomorpha
Атрад Вугорападобныя Anguilliformes
Сям'я Вугоравыя Угрэвыя Anguillidae

8. Вугор эўрапейскі. Угорь европейский. *Anguilla anguilla* (L.). Прахадны прамысловы від, пашыраны ў азёрах басейнаў Нёмана, Заходняга Буга і Заходняй Дзвіны. Сучасны прамысловы статак выгадаваўся з моладзі вугроў, якую завезлі з Заходняй Еўропы.

Надатрад Цыпрыноідныя Цыпрыноідныя Cyprinomorpha
Атрад Карпападобныя Карпообразныя Cypriniformes
Сям'я Карпавыя Карповыя Cyprinidae

9. Плотка. Плотва. *Rutilus rutilus* (L.). Тутэйшы шматлікі прамысловы паўсюдны від.

#. Выразуб. Вырезуб. *Rutilus frissi* (Nordmann). Прахадны від, раней сустракаўся ў рэчках басейна Дняпра, зараз знік.

10. Ялец, яльчык. Елец. *Leuciscus leuciscus* (L.). Асэлы звычайны паўсюдны від. Мае мясцовую прамысловую каштоўнасць.

11. Галавель. Голавль. *Leuciscus cephalus* (L.). Асэлы звычайны паўсюдны від, сустракаецца ў рэчках. Мае мясцовую прамысловую каштоўнасць.

12. Язь. Язь. *Leuciscus idus* (L.). Асэлы звычайны прамысловы паўсюдны від, пашыраны ў рэчках і старыках.

13. Гальян азёрны. Гольян озёрный. *Phoxinus phoxinus* (Pallas). Асэлы звычайны від, сустракаецца ў басейне Дняпра ў сажалках, азёрах, старыках. Мае мясцовую прамысловую каштоўнасць.

14. Гальян звычайны. Гольян обыкновенный. *Phoxinus phoxinus* (L.). Асэлы звычайны паўсюдны від, сустракаецца ў рэчках. Мае мясцовую прамысловую каштоўнасць.

i. Амур чорны. Амур чёрный. *Mylopharyngodon piceus* (Richardson). Інтродуктаваны ў 1977 годзе, дагэтуль ідуць эксперыменты па акліматызацыі.

i. Амур белы. Амур белый. *Ctenopharyngodon idella* (Val.). Інтродуктаваны ў 1965 годзе. Мае абмежаваную прамысловую каштоўнасць.

15. Чырвонапёрка. Краснопёрка. *Scardinius erythrophthalmus* (L.). Асэлы звычайны паўсюдны від. Мае мясцовую прамысловую каштоўнасць.

16. Бялізна. Жерех. *Aspius aspius* (L.). Асэлы звычайны паўсюдны від, сустракаецца ў вялікіх і сярэдніх рэчках. Мае невялікую прамысловую каштоўнасць.

17. Аўсянка. Верховка. *Leucaspius dilineatus* (Heckel). Асэлы звычайны паўсюдны від, сустракаецца ў розных вадавіках. Прамысловай каштоўнасці не мае.

18. Лін, лінок. Линь. *Tinca tinca* (L.). Асэлы звычайны прамысловы паўсюдны від, сустракаецца ў азёрах і старыках, у рэчках з павольным цячэннем.

19. Падуст. Подуст. *Chondrostoma nasus* (L.). Асэлы звычайны від, сустракаецца ў басейнах Нёмана, Заходняга Буга, Дняпра. Мае мясцовую прамысловую каштоўнасць.

20. Келб-пячкур. Пескарь обыкновенный. *Gobio gobio* (L.). Асэлы звычайны паўсюдны від, сустракаецца ў рэчках, рачулках, ручаях, азёрах і некаторых сажалках. Мае мясцовую прамысловую каштоўнасць.

21. Мірон. Усач. *Barbus barbus* (L.). Асэлы, зараз рэдкі від, сустракаецца ў рэчках басейнаў Заходняга Буга, Нёмана, Дняпра.

22. Верховодка. Уклея. *Alburnus alburnus* (L.). Асэлы звычайны паўсюдны від, сустракаецца ў розных вадавіках з чыстай вадой і пясчаным дном. Мае мясцовую прамысловую каштоўнасць.

23. Быстранка. Быстрянка. *Alburnoides bipunctatus* (Bloch). Асэлы звычайны паўсюдны від, сустракаецца ў рэчках. Прамысловай каштоўнасці не мае.

24. Цяроха звычайная, ласкірка. Густера. *Blicca bjoerkna* (L.). Асэлы звычайны паўсюдны від, сустракаецца ў розных вадавіках. Мае невялікую прамысловую каштоўнасць.

25. Лешч звычайны. Лещ. *Abramis brama* (L.). Асэлы шматлікі паўсюдны прамысловы від, сустракаецца ў рэчках, старыках і азёрах.

26. Лешч белавокі, кляпец. Белоглазка. *Abramis sapa* (Pallas). Асэлы рэдкі від, сустракаецца ў Дняпры і яго буйнейшых прытоках: Прыпяці, Сажы і нізоўях Бярэзіны.

27. Лешч сінец. Синец. *Abramis ballerus* (L.). Асэлы нешматлікі від, сустракаецца ў рэчках басейна Дняпра. Мае мясцовую прамысловую каштоўнасць.

28. Рыбец. Сырць. *Vimba vimba* (L.). Асэлы від, звычайны і прамысловы ў басейнах Заходняй Дзвіны, Нёмана, Заходняга Буга; рэдкі ў басейне верхняга Дняпра.

29. Касар. Чехонь. *Pelecus cultratus* (L.). Асэлы нешматлікі від, сустракаецца ў рэчках басейна Дняпра. Прамысловай каштоўнасці не мае.

30. Гарчак, гарчыца. Горчак обыкновенный. *Rhodeus sericeus amarus* (Bloch). Асэлы рэдкі паўсюдны від, сустракаецца ў рэчках. Прамысловай каштоўнасці не мае.

31. Карась залаты. Карась обыкновенный. *Carassius carassius* (L.). Асэлы звычайны паўсюдны прамысловы від, сустракаецца ў розных вадавіках.

i. Карась срэбраны. Карась серебряный. *Carassius auratus gibelio* Bloch. Акліматызаваны, пачынаючы з 1948 года. Зараз звычайны жыхар у басейне Прыпяці, адкуль распаўсюдзіўся па Дняпры, Нёмане і Заходняй Дзвіне. Мае абмежаваную прамысловую каштоўнасць.

32. Карп. Карп. *Cyprinus carpio* L. Акліматызаваны і зараз галоўны прамысловы від, яго гадоўля з'яўляецца асновай таварнай рыбнай гаспадаркі Беларусі, таксама сустракаецца ў рэчках і азерах па ўсёй тэрыторыі.

i. Сазан амурскі. Сазан амурский. *Cyprinus carpio haemathopterus* Temmink et Schlegel. Акліматызаваны ў азёрах Беларусі ў 1948 годзе. Прамысловая каштоўнасць пакуль невялікая.

i. Таўсталобік белы. Толстолобик белый. *Hypophthalmichthys molitrix* (Val.). Акліматызаваны ў 1965-1971 гадах. Гадуецца ў сажалкавых гаспадарках. Мае абмежаваную прамысловую каштоўнасць.

i. Таўсталобік стракаты. Толстолобик пестрый. *Aristichthys nobilis* (Rich.). Акліматызаваны ў 1965-1971 гадах. Гадуецца ў невялікай колькасці ў сажалкавых гаспадарках.

Сям'я Чукучанавыя Чукучановыя Catostomidae

i. Буфала велікароты. Буффало большеротый. *Ictiobus cyprinellus* (Val.). Перспектыўны від для мэт інтрадукцыі і акліматызацыі.

i. Буфала малароты. Буффало малоротый. *Ictiobus bubalus* (Raf.). Перспектыўны від для мэт інтрадукцыі і акліматызацыі.

i. Буфала чорны. Буффало черный. *Ictiobius niger* (Raf.). Перспектыўны від для мэт інтрадукцыі і акліматызацыі.

Сям'я Ёюновыя Вьюновыя Cobitidae

33. Сліж. Голец. *Nemachilus barbatulus* (L.). Асэлы звычайны паўсюдны від, сустракаецца ў рэчках і ручаях. Прамысловай каштоўнасці не мае.

34. Шчыпоўка, кусачка. Щиповка. *Cobitis taenia* L. Асёлы звычайны паўсюдны від, сустракаецца ў чыстых водах з павольным цячэннем. Прамысловай каштоўнасці не мае.

35. Ёюн, піскун. Вьюн. *Misgurnus fossilis* (Linnaeus). Асёлы звычайны паўсюдны від, сустракаецца ў стаячых, часта забегненых і моцна заіленых вадавіках, сажалках, канавах. Прамысловай каштоўнасці не мае.

Атрад Сомпадобныя Сомообразные Siluriformes
Сям'я Сомавыя Сомовые Siluridae

36. Сом. Сом. *Silurus glanis* L. Асёлы рэдкі паўсюдны від, сустракаецца ў рэчках.

Сям'я Кошкі-самы Кошки-сомы Amiuridae

i. Сомік амерыканскі. Сомик американский. *Amiurus nebulosus* Le Sueur. Акліматызаваны від, сустракаецца ў азёрах і сажалках Брэстскай вобласці. Мае мясцовую прамысловую каштоўнасць.

Надатрад Параперкоідныя Параперкоидные Parapercomorpha
Атрад Траскападобныя Трескообразные Gadiformes

37. Мянтуз мянёк. Налим. *Lota lota* (L.). Асёлы звычайны паўсюдны прамысловы від, сустракаецца ў рэчках і некаторых азёрах.

Надатрад Пяркоідныя Перкоидные Percomorpha
Атрад Калючкападобныя Колюшкообразные Gasterosteiformes
Сям'я Калючкавыя Колюшковые Gasterosteidae

38. Калючка дзевяціголкаявая. Колюшка девятииглая. *Pungitius pungitius* (L.). Асёлы рэдкі від, сустракаецца ў рэчках і азёрах басейна Заходняй Дзвіны.

39. Калючка трохіголкаявая, рагулька. *Колюшка трёхиглая. Gasterosteus aculeatus* L. Асёлы шматлікі від, зараз сустракаецца ў рэчках па ўсёй тэрыторыі. Прамысловай каштоўнасці не мае.

Атрад Акунепадобныя Окунеобразные Perciformes
Сям'я Акунёвыя Окунёвые Percidae

40. Судак звычайны. Судак обыкновенный. *Lucioperca lucioperca* (L.). Асёлы звычайны паўсюдны прамысловы від, сустракаецца ў рэчках і азёрах.

41. Акунь. Окунь. *Perca fluviatilis* L. Асёлы звычайны паўсюдны прамысловы від, сустракаецца ў рэчках, азёрах, вадасховішчах.

5. Рапуха чаротавая. Жаба камышовая. *Bufo calamita* Laur. Рэдкі від, вядомы ў заходняй частцы рэспублікі. Сустракаецца ў мясцінах з пясчанымі глебамі побач з балотамі і вадавікамі.

Сям'я Квакшы Квакши Hylidae

6. Квакша звычайная. Квакша обыкновенная. *Hyla arborea* L. Звычайны лясны від, але сустракаецца толькі на Палессі і ў заходніх раёнах. Жыве ў змешаных і шырокалісцевых лясах, у кронах дрэў. Радзей сустракаецца ў хмызняках, на лугах, у вёсках і мястэчках.

Сям'я Сапраўдныя жабы Настоящие лягушки Ranidae

7. Жаба азёрная. Лягушка озёрная. *Rana ridibunda* Pall. Нешматлікі від, мазаічна распаўсюджаны па ўсёй тэрыторыі, але колькасць яго вышэйшая на поўдні. Жыхар неперасыхаючых вадавікоў.

8. Жаба сажалкавая. Лягушка прудовая. *Rana esculenta* L. Нешматлікі, мазаічна распаўсюджаны від. Засяляе, галоўным чынам, разнастайныя вадавікі, сустракаецца таксама ў вільготных поплаўных лясах.

9. Жаба балотная. Лягушка остромордая или болотная. *Rana terrestris* Andr. = *arvalis* Nilson. Масавы, пашыраны па ўсёй тэрыторыі від, але ў меншай колькасці сустракаецца ў цэнтральных раёнах. Засяляе ўсе натуральныя і культурныя ландшафты.

10. Жаба травяная. Лягушка травяная. *Rana temporaria* L. Масавы від, па колькасці асобін знаходзіцца на другім месцы пасля балотнай. Пашырана на большай частцы тэрыторыі, за выключэннем прыручаёва-паплаўной зоны Прыпяці. Засяляе вільготныя лясы: алешнікі, хвойнікі, дубровы, бярэзнікі, радзей сустракаецца ў адкрытых мясцінах.

Падклас Тонкапазванковыя Тонкопозвонковые Lepospondyli
Атрад Хвастатыя Хвостатые Urodela =Caudata

11. Трытон малы ці звычайны. Тритон малый или обыкновенный. *Triturus vulgaris* L. Шматлікі від, распаўсюджаны паўсюль, дзе ёсць вадавікі для размнажэння. Засяляе пераважна змешаныя і лісцевыя лясы, хмызнякі, паплавы вадавікоў. Сустракаецца каля жылля чалавека.

12. Трытон грабянёвы. Тритон гребенчатый. *Triturus cristatus* Laur. Шматлікі шырока пашыраны від, але колькасць асобін ніжэй, чым у звычайнага. Насяляе тыя самыя

біятопы, што і папярэдні від, але вельмі рэдка сустракаецца побач з жыллём чалавека і навогул ў культурным ландшафце.

Клас Паўзуны Пресмыкаюшыя Reptilia
Падклас Анапсида Анапсида Anapsida
Атрад Чарапахі Черепахи Chelonia
Сям'я Наземныя чарапахі. Наземные черепахи. Testudinidae

13. Чарапаха балотная. Черепаха болотная. *Emys orbicularis* L. Рэдка від, распаўсюджаны ў паўднёва-заходніх, паўднёвых і паўднёва-ўсходніх раёнах. Насяляе розныя вадавікі з ціхай вадой, не вельмі глыбокія старыкі рэчак, ціхія рачныя затокі і балоты. Сустракаецца ў меліарацыйных каналах і сажалках.

Падклас Лепідазаўры Лепидозавры Lepidosauria
Атрад Лускавыя Чешуйчатые Squamata
Падатрад Яшчаркі Ящерицы Lacertilia
Сям'я Сапраўдныя яшчаркі Настоящие ящерицы Lacertidae

14. Яшчарка спрытная. Ящерица прыткая. *Lacerta agilis* L. Масавы від, жыве на сухіх адкрытых узлесках і палянах сасновых лясоў, на высечках, прасеках, абапал дарог.

15. Яшчарка жывародзячая. Ящерица живородячая. *Lacerta vivipara* L. Нешматлікі паўсюдны від. Сустракаецца ў вільготных біятопах: на верхавых балотах, па ўскраінах вільготных лясоў, берагах вадавікоў, на паплавах.

Сям'я Слівені Веретеницы Anguidae

16. Слівень звычайны. Веретеница ломкая. *Anguis fragilis* L. Нешматлікі, шырока распаўсюджаны від, засяляе ўзлескі, паляны, высечкі, сустракаецца на межах сасновых лясоў і балацін.

Падатрад Змеі Змеи Serpentes =Ophidia
Сям'я Вужовыя Ужовые Columbridae

17. Вуж звычайны. Уж обыкновенный. *Natrix natrix* L. Масавы від, шырока распаўсюджаны ў вільготных біятопах: на межах нізінных балот і лугоў, у вільготных алешніках, дубровах, змешаных лясах. Сустракаецца па берагах меліарацыйных збудаванняў.

18. Мядзянка. Медянка. *Coronella austriaca* Laur. Вельмі рэдка від. Вядомы ў Белавежскай і Налібоцкай пушчах, Прыпяцкім запаведніку, на ўсходзе Брэсцкай вобласці і ў Пухавіцкім раёне. Сустракаецца на ўзлесках, палянах, высечках і рэдкалессях лісцевых, хваёвых і змешаных лясоў.

Сям'я Гадзюкавыя Гадюковыя Viperidae

19. Гадзюка (гадзіна) звычайная. Гадюка обыкновенная. *Vipera berus* L. Нешматлікі, мазаічна распаўсюджаны від. Засяляе змешаныя лясы з палянамі, імшыстыя і чарнічныя хвойнікі, узлескі забалочаных імшыстых саснякоў, узвышшы верхавых балот, паплавы па межах з бярэзнікамі і алешнікамі. Сустракаецца па берагах меліярацыйных каналаў. Ядавітая жывёла, яд дзейнічае пратэалітычна.

Клас Птушкі Птицы Aves

Падклас Сапраўдныя птушкі Настоящие (Веерохвостые) птицы Neornithes Надатрад

Нованёбныя Новонёбные Neognathae

Атрад Гагачападобныя Гагарообразные Gaviiformes

Сям'я Гагачовыя Гагаровыя Gaviidae

1. Гагач малы. Гагара краснозобая. *Gavia stellata* Pont. Пралётны рэдкі від.
2. Гагач палярны. Гагара полярная. *Gavia immer* Brunn. Рэдкі залётны від.
3. Гагач. Чернозобая гагара *Gavia arctica* L. Вельмі рэдкая ў час гнездавання птушка.

Распаўсюджана на лясных азёрах у глухмені і азёрах сярод амшарын.

Атрад Коўрападобныя Поганкообразные Podicipediformes

Сям'я Коўравыя Поганковыя Podicipedidae

4. Коўра малая. Поганка малая. *Podiceps ruficollis* Pall. Нешматлікі від, вядомы па спарадычных знаходках пераважна на захадзе Беларусі, сустракаецца на малых азёрах, рыбагадавальніках, кар'ерах, радзей - на старыках і алёсавых балотах.

5. Коўра чарнашыйная. Поганка черношейная. *Podiceps nigricollis* C.L.Brehm. Рэдкі, спарадычна распаўсюджаны від, на Палессі сустракаецца крыху частей, чым на астатнім амшары. Жыве пераважна на сажалках і азёрах.

6. Коўра чырвонашыйная. Поганка красношейная. *Podiceps auritus* L. Вядома па адзінкавых знаходках, пераважна на паўночным захадзе і ў цэнтральнай частцы, на зарослых малых азёрах, сажалках, старыках.

7. Коўра шэрашчокая. Поганка серошэкая. *Podiceps grisegena* Boddaert. Рэдкі від, вядомы галоўным чынам у заходняй частцы Беларусі. Сустракаецца на малых азёрах і рыбагадавальніках.

8. Коўра вялікая. Поганка большая. *Podiceps cristatus* L. Звычайны паўсюдны від,

сустракаецца на азёрах, вялікіх сажалках, вадасховішчах, старыках вялікіх рэчак з багатай надводнай расліннасцю.

Атрад Буслападобныя Аистообразные Ciconiformes
Сям'я Чаплевыя Цаплевые Ardeidae

9. Чапля-бугай. Выпь большая. *Botaurus stellaris* L. Даволі рэдкі (за выключэннем Палесся) від, колькасць асобін паўсюль змяншаецца. Сустракаецца ў чаротавых зарасніках па берагах азёраў, сажалак, вадасховішчаў.

10. Чапля-лязняк. Выпь малая, волчок. *Ixobrychus minutus* L. Пашырана па ўсёй Беларусі, але яе колькасць змяншаецца. Сустракаецца на забегненых рачных паплавах, па берагах азёраў, вадасховішчаў, старыкаў, живе ў хмызняках.

11. Чапля-кваква. Кваква. *Nycticorax nycticorax* L. Вельмі рэдкі від, вядомы толькі на Палессі.

12. Чапля вялікая белая. Цапля большая белая. *Egretta alba* L. Вельмі рэдкі від, вядомы толькі на Палессі.

13. Чапля малая белая. Цапля малая белая. *Egretta gazetta* L. Вельмі рэдкі, выпадкова залётны від, вядомы толькі на Палессі.

14. Чапля, каня. Цапля серая. *Ardea cinerea* L. Звычайны паўсюдны від, сустракаецца калоніямі ў купах высокага лесу ці вялікіх чаротавых зарасніках па берагах азёраў, сажалак, вадасховішчаў.

15. Чапля чырвоная. Цапля рыжая. *Ardea purpurea* L. Вельмі рэдкі від, вядомы толькі ў паўднёвай частцы Палесся.

16. Чырвонакрыл звычайны. Фламинго обыкновенный. *Phoenicopterus ruber* L. Вельмі рэдкі залётны від.

Сям'я Бусліныя Аистовые Ciconiidae

17. Бусел, буцян. Аист белый. *Ciconia ciconia* L. Звычайны паўсюдны від, але значна часцей сустракаецца на Палессі. Жыве на адкрытых мясцінах, у тым ліку і ў пасяленнях чалавека, побач з вялікімі балотамі і вадавікамі.

18. Бусел чорны. Аист чёрный. *Ciconia nigra* L. Рэдкі лясны від, пашыраны па ўсёй Беларусі, за выключэннем бязлесых мясцін.

19. Колпіца. Колпица. *Peatalea leucorodia* L. Вельмі рэдкі, выпадкова залётны від.

20. Каравайка. Каравайка. *Plegadis falcinellus* L. Вельмі рэдкі, выпадкова залётны від.

Атрад Гусепадобныя Гусеобразныя Anseriformes
Сям'я Качкі Утиныя Anatidae

21. Гусь дзікая. Гусь серый. *Anser anser* L. Пралётны від, гняздзіцца вельмі рэдка.
22. Гусь белалобая. Гусь белолобый. *Anser albifrons* Scop. Звычайны пралётны від.
23. Гусь-піскулька. Пискулька. *Anser erythropus* L. Рэдкі пралётны від.
24. Гусь-гуменніца. Гусь-гуменник. *Anser fabalis* Lathnam. Звычайны пралётны від.
25. Лебедзь тундравы. Лебедь тундровый. *Cygnus bewickii* Varg. Рэдкі пралётны від.
26. Лебедзь. Лебедь-кликун. *Cygnus cygnus* L. Пралётны від.
27. Лебедзь -шыпун. Лебедь -шипун. *Cygnus olor* Gmelin. Пралётны від, рэдка ўтварае гнёзды. Сустракаецца, галоўным чынам, на азёрах, пераважна на Гродзеншчыне.
28. Казарка чырванавалляковая. Казарка краснозобая. *Rufibrenta ruficollis* Pall. Рэдкі залётны від.
29. Казарка чорная. Казарка чёрная. *Branta bernicla* L. Рэдкі пралётны від.
30. Качка пярэстая. Пеганка. *Fadorna taderna* L. Рэдкі залётны від.
31. Качка-огар. Огарь. *Faderna ferruginea* L. Рэдкі залётны від.
32. Качка-шылахвостка. Шилохвость. *Anas acuta* L. Пралётны від, рэдка ўтварае гнёзды. Распаўсюджаны паўсюдна, найбольш часта сустракаецца на поўначы Паазэр'я і на Палессі.
33. Качка-цыранка. Чирок-свистунок. *Anas crecca* L. Звычайны паўсюдны від, сустракаецца на самых розных вадавіках, але больш часта на малых азёрах, сажалках, вадасховішчах, старыках з багатай надводнай расліннасцю. Аб'ект спартыўнага палявання.
34. Качка-крыжанка. Кряква. *Anas platyrhynchos* L. Звычайны паўсюдны від, сустракаецца на азёрах, вялікіх сажалках, вадасховішчах, старыках вялікіх рэк з багатай надводнай расліннасцю. Аб'ект спартыўнага палявання.
35. Качка-неразня. Утка серая. *Anas strepera* L. Пралётны від, гняздзіцца вельмі рэдка ў паўночнай частцы, жыве на азёрах і сажалках.

36. Качка-свістунка, пасвістач, свіцьва. Свизь. *Anas penelope* L. Пралётны від, вядомы па адзінкавых выпадках гнездавання на поўначы.
37. Качка-чырка. Чирок-трескунок. *Anas querquedula* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на азёрах, рэчках, сажалках і балотах.
38. Качка-лапаноска. Широконоска. *Anas chryseata* L. Пералётны від, рэдка ўтварае гнёзды, жыве на рэчках, азёрах, сажалках.
39. Нырок чырвананосы. Нырок красноносый. *Netta rufina* Pall. Рэдкі залётны від.
40. Нырок-сівак, нырок-жылец. Чернетъ красноголовая. *Aythya ferina* (L.). Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на азёрах, вадавіках, буйных сажалках.
41. Нырок-чарнушка. Чернетъ белоглазая. *Aythya nyroca* (Guldenstandt). Рэдкі пералётны від, сустракаецца на азёрах і рэчках.
42. Нырок-чубацік. Чернетъ хохлатая. *Aythya fuligula* (L.). Пералётны паўсюдны від, жыве на буйных азёрах і вадавіках.
43. Нырок-плёсаўка. Чернетъ морская. *Aythya marila* L. Рэдкі пралётны від.
44. Нырок-галаўня, нырок-свірок. Турпан. *Melanitta fusca* L. Рэдкі пралётны від.
45. Нырок-сіньга. Сіньга. *Melanitta nigra* L. Рэдкі залётны від.
46. Нырок-маранка. Морянка. *Clangula hyemalis* Leach. Пралётны від.
47. Нырок-гагал і ца. Гоголь. *Vucephala clangula* L. Пералётны від, рэдка ўтварае гнёзды, сустракаецца на лясных азёрах.
48. Савук вялікі. Крохаль большой. *Mergus mergus* L. Пералётны від, рэдка ўтварае гнёзды, жыве на буйных вадавіках.
49. Савук доўганосы. Крохаль длинноносый. *Mergus serrator* (L.). Пералётны від, рэдка ўтварае гнёзды, сустракаецца на азёрах і вадасховішчах.
50. Савук-луток. Луток. *Mergus albellus* L. Пралётны від.

Атрад Пеліканападобныя Пеліканообразные Pelecaniformes

51. Баклан вялікі. Баклан большой. *Phalacrocorax carbo* L. Гняздзіцца на поўдні, сустракаецца на вадавіках і буйных азёрах.
52. Пелікан ружовы. Пелікан розовый. *Pelecanus onocrotalus* L. Выпадкова залётны від.

Атрад Куратыя. Курообразные. Galliformes
Сям'я Цецяруковыя. Тетеревиные. Tetraonidae

53. Пардва. Куропатка белая. *Lagopus lagopus* L. Асэлы від, сустракаецца на поўначы Беларусі, на верхавых балотах.

54. Цецярук. Тетерев. *Lyrurus tetrix* L. Асэлы паўсюдны від, жыве ў маладых лясах і на балотах.

55. Глушэц. Глухарь. *Tetrao urogallus* L. Асэлы паўсюдны від, пашыраны, галоўным чынам, у Паазёр'і і на Палессі, у буйных лясных масівах.

56. Арабок звычайны. Рябчик. *Tetrastes bonasia* L. Асэлы паўсюдны від, сустракаецца ў хвойніках, сасновых і змешаных лясах.

Сям'я Бажанавыя Фазановыя Phasianidae

57. Перапёлка. Перепел. *Coturnix coturnix* L. Пералётны паўсюдны від, пашыраны на палях і лугах.

58. Куропатка. Куропатка серая. *Perolix perdix* L. Асэлы паўсюдны від, жыве на палях і лугах.

і. Бажан. Фазан. *Phasianus colchicus* L. Разводзіўся штучна ў розных лясных гаспадарках, у заповедніках, можа гняздзіцца.

Атрад Галубістыя Голубеобразные Columbiformes

59. Голуб свойскі. Голубь сизый. *Columba livia* Gmelin. Асэлы паўсюдны від, сустракаецца ў вялікай колькасці ў населеных пунктах.

59. Голуб дзікі. Клинтух. *Columba oenas* L. Пералётны паўсюдны від, жыве ў лясах.

60. Голуб вялікі. Вяхирь. *Columba palumbus* L. Пералётны паўсюдны від, жыве ў лясах.

61. Турчык звычайны. Горлица обыкновенная. *Streptopelia turtur* L. Пералётны паўсюдны від, жыве пераважна ў лясах.

62. Турчык кольчаты. Горлица кольчатая. *Streptopelia decaocto* Frivaldszki. Пералётны від, распаўсюджаны на поўдні і ў цэнтры Беларусі, сустракаецца ў населеных пунктах.

Атрад Жураўлепадобныя Журавлеобразные Gruiformes
Сям'я Вадакуркі Пастушковыя Rallidae

63. Лыска. Лысуха. *Fulica atra* L. Пералётны паўсюдны від, насяляе азёры, сажалкі і іншыя вадавікі.

64. Зялёнаножка. Камышница. *Gallinula chloropus* L. Пералётны паўсюдны від, жыве на балотах і па берагах вадавікоў.

65. Шыланос. Пастушок. *Rallus aquaticus* L. Пералётны паўсюдны від, насяляе балоты і берагі вадавікоў.

66. Драч, дзяргач. Коростель. *Crex crex* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на балотах і лугах.

67. Курка вадзяная. Погоныш. *Porzana porzana* L. Пералётны паўсюдны від, насяляе балоты, берагі вадавікоў.

68. Курка балотная. Погоныш малый. *Porzana parva* Scop. Рэдкі пералётны паўсюдны від, сустракаецца на балотах і па берагах вадавікоў.

Сям'я Журавы Журавли Gruidae

69. Журавель, жораў. Журавль серый. *Grus grus* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца рэдка, на буйных балотах.

Сям'я Дропы Дрофиные Otididae

70. Дроп дудак. Дрофа. *Otis tarda* L. Залётны від, раней гняздзіўся на поўдні. Атрад Сеўцападобныя Ржанкообразныя Charadriiformes

Сям'я Палянікавыя Авдотковыя Burhinidae

71. Палянік-галахвосцік. Авдотка. *Burhinus oedipnemus* L. Пералётны рэдкі від, вядомы на паўднёвым ўсходзе, сустракаецца на сухіх лугах.

Сям'я Сеўкавыя Ржанковыя Charadriidae

72. Сявец. Тулес. *Squatarola squatarola* Cuvier. Пералётны паўсюдны від.

73. Ціркушка стэпавая. Тіркушка стэпная. *Glareola nordmanni* Nordmann. Пералётны рэдкі від, вядомы толькі на Палессі, сустракаецца каля рэчак, азёраў.

74. Сеўка залацістая. Ржанка золотистая. *Pluvialis apricarius* L. Пералётны від, на поўначы рэдка гняздзіцца, сустракаецца на верхавых балотах.

75. Хрустан. Хрустан. *Charadrius morinellus* L. Пералётны від.

76. Зуёк. Галстучнік. *Charadrius hiaticula* L. Пералётны, вельмі рэдкі від, вядомы на Палессі, сустракаецца на сухіх лугах.

77. Зуёк малы. Зуёк малый. *Charadrius dubius* Scop. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на палях і лугах.

78. Кнігаўка. Чибис. *Vanellus vanellus* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на лугах і балотах.

Сям'я Бакасаваыя Бекасовыя Scolopacidae

79. Кулік чырвоनावалляковы. Краснозобик. *Calidris testaces* Pall. Пералётны рэдкі від.
80. Кулік-кіркун. Чернозобик. *Calidris alpina* L. Пералётны, вельмі рэдкі від, вядомы на Паазёр'і, сустракаецца на лугах і балотах.
81. Кулік-верабей. Кулик-воробей. *Calidris minuta* Leisl. Пералётны рэдкі від.
82. Пясочнік белыхвосты. Песочник белохвостый. *Calidris temminclii* Leisl. Пералётны рэдкі від.
83. Пясочнік ісландскі. Песочник исландский. *Calidris canutus* L. Пералётны рэдкі від.
84. Пясочнік марскі. Песочник морской. *Calidris maritima* Brunn. Пералётны рэдкі від.
85. Баталён ваяка, кляптух. Турухтан. *Phylomachus pugnax* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на лугах і балотах.
86. Пясчанка. Песчанка. *Crocethia alba* Pallas. Пералётны рэдкі від.
87. Кулік-гразевік. Грязовик. *Limicola falcinellus* Pontopp. Пералётны рэдкі від.
88. Кулік-шчогаць. Щёголь. *Tringa erythropus* Pall. Пералётны рэдкі від.
89. Кулік-случок. Травник. *Tringa totanus* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на лугах і балотах.
90. Кулік-паручайні к. Поручейник. *Tringa stagnatilis* Bechstein. Пералётны рэдкі від.
91. Кулік-сялянец. Улит большой. *Tringa nebularia* Gunnerus. Пералётны рэдкі від, сустракаецца на верхавых балотах.
92. Кулік-чарняк. Черныш. *Tringa ochropus* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на лясных балотах, па берагах лясных рэчак, каналах.
93. Кулік-бакасік. Фифі. *Tringa glareola* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на балотах.
94. Кулік-перавозчык. Перевозчик. *Tringa hypoleucos* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на берагах вадавікоў.
95. Кулік-марадунка. Мородунка. *Xenus cinereus* Guldenstadt. Пералётны рэдкі від, сустракаецца на паплаве Прыпяці.
96. Плавунчык кругланосы. Плавунчик круглоносый. *Phalaropus tobatus* L. Пералётны паўсюдны від.

97. Грыцук вялікі. Веретенник большой. *Limosa limosa* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на лугах і балотах.
98. Грыцук малы. Веретенник малый. *Limosa lapponica* L. Пералётны рэдкі від, сустракаецца на поўдні Беларусі, на лугах.
99. Кулён вялікі. Кроншнеп большой. *Numenius arquata* L. Пералётны рэдкі від, сустракаецца на балотах і паплавах рэчак.
100. Кулён сярэдні. Кроншнеп средний. *Numenius phaeopus* L. Пералётны від, рэдкі на поўначы Беларусі. Сустракаецца на верхавых балотах.
101. Слонка. Вальдшнеп. *Scolopax rusticola* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.
102. Бакас-баранчык. Бекас. *Gallinago galinago* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на лугах і балотах.
103. Бакас-дубальт, лежань. Дупель. *Gallinago media* Latham. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на балотах.
104. Бакас маленькі, стучок. Гаршнеп. *Lymnocyptes minimus* Brunnich. Пералётны рэдкі від, сустракаецца на балотах і лугах.

Сям'я Крывакі Кулики-сороки Haematopodidae

105. Крывок. Кулик- сорока. *Haematopus ostralegus* L. Пералётны рэдкі від, вядомы на Прыпяці і Паазёр'і, сустракаецца па берагах рэк і азёр.

Падатрад Кірлі Чайки Larі
Сям'я Кірлявыя Чайковыя Laridae

106. Паморнік сярэдні. Поморник средний. *Stercorarius pomarinus* Temm. Залётны рэдкі від.
107. Паморнік даўгахвосты. Поморник длиннохвостый. *Stercorarius longicaudus* Vieill. Залётны рэдкі від.
108. Маёўка. Чайка трехпалая, моёвка. *Rissa tridactyla* L. Залётны рэдкі від.
109. Кірля-рыбачка. Чайка обыкновенная. *Larus ridibundus* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на рэчках, азёрах, сажалках.
110. Кірля-чорнакрылка. Клуша. *Larus fuscus* L. Пералётны звычайны від.
111. Кірля-кльгун. Чайка серебристая. *Larus argentatus* Pontopp. Пералётны від, сустракаецца толькі на поўначы рэспублікі, на буйных верхавых балотах, рэдка гняздзіцца.
112. Кірля шэрая. Чайка сизая. *Larus canus* L. Пералётны від, спарадычна гняздзіцца на азёрах і вадавіках.

113. Кірля малая. Чайка малая. *Larus minutus* Pallas. Пералётны від, спарадычна гняздзіца на азёрах і вадавіках.

114. Кірля тонкадзюбая. Чайка тонкоклювая, морской голубок. *Larus genei* Breme. Залётны рэдкі від.

115. Рыбачка белакрылая. Крачка белокрылая. *Chlidonias leucopterus* Temminck. Пералётны від, звычайны на Палессі і рэдкі на астатняй тэрыторыі. Сустракаецца на паплавах рэчак і на азёрах.

116. Рыбачка чорная. Крачка чёрная. *Chlidonias niger* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на берагах вадавікоў.

117. Рыбачка-чэграва. Чэграва. *Hydroprogone tschegrava* Lepach. Залётны від.

118. Рыбачка рачная. Крачка рэчная. *Sterna hirundo* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на берагах вадавікоў.

119. Рыбачка малая. Крачка малая. *Sterna albifrons* Pallas. Пералётны рэдкі від, сустракаецца на берагах вадавікоў.

Атрад Сакалападобныя Соколообразные Falconiformes
Сям'я Сакаліныя Соколовые Falconidae

121. Сакол-падарожнік. Сапсан. *Falco peregrinus* Tunstall. Пералётны від, рэдка гняздзіца, сустракаецца ў буйных лясах і на верхавых балотах.

122. Сакол-кабец. Чеглок. *Falco subbuteo* L. Пералётны від, рэдка гняздзіца, сустракаецца ў лясах.

123. Сакол-альсец, дрымлюк. Дербнік. *Falco columbarius* L. Пералётны від, гняздзіца рэдка, галоўным чынам на поўначы Беларусі, сустракаецца ў лясах каля вярховых балот.

124. Сакол-пустальга. Пустельга. *Falco tinnunculus* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца рэдка, на адкрытых амшарах.

125. Сакол-шулёнак. Кобчик. *Falco vespertinus* L. Пералётны рэдкі від, гняздзіца на поўначы Беларусі, сустракаецца на купінах лесу сярод палёў, у лесапарках.

Сям'я Шуляковыя Ястребиные Accipitridae

126. Шуляк-куратнік. Ястреб-тетеревятнік. *Accipiter gentilis* L. Асёлы паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

127. Шуляк-карагольчык. Ястреб-перепелятнік. *Accipiter nisus* L. Паўсюдны асёлы від, насяляе лясы і лесапаркі.

128. Мышалоў палявы. Лунь полевай. *Circus cyaneus* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на лугах і пашах.

129. Мышалоў паплаўны. Лунь луговой. *Circus pygargus* L. Пералётны паўсюдны від,

сустракаецца на паплавах і балотах.

130. Мышалоў стэпавы. Лунь степной. *Circus macrourus* (S.G. Gmelin). Пералётны від, сустракаецца на лугах і пашах.

131. Мышалоў балотны. Лунь болотный или камышовый. *Circus aeruginosus* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на балотах.

132. Каршун чорны. Коршун черный. *Milvus migrans* Boddaert. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў лясах каля буйных вадавікоў.

133. Каршун чырвоны. Коршун красный. *Milvus milvus* L. Пералётны рэдкі від, сустракаецца на паўднёвым захадзе Беларусі, у лясах.

134. Арол-белахвост. Орлан-белохвост. *Haliaeetus albicilla* L. Пералётны від, вельмі рэдка гняздзіцца, сустракаецца ў лясах каля буйных вадавікоў.

135. Сіп белагаловы. Сип белоголовый. *Cypus fulvus* Hablizl. Выпадкова залётны від.

136. Грыф чорны. Гриф чёрный. *Aegypius monachus* L. Выпадкова залётны від.

137. Арол вялікі, маркут. Беркут. *Aquila chrysaetos* L. Вельмі рэдка гняздзіцца, можа зімаваць, будзе гнёзды на лясных купінах сярод верхавых балот.

138. Арол-магільнік. Орел-могильник. *Aquila heliaca* Savigni. Выпадкова залётны від.

139. Падворлік вялікі. Подорлик большой. *Aquila clanga* Pallas. Пералётны рэдкі від, сустракаецца ў буйных лясах.

140. Падворлік малы. Подорлик малый. *Aquila pomarina* C.L.Brehm. Пералётны паўсюдны, але рэдкі від, сустракаецца ў буйных лясах.

141. Арол-карлік. Орел-карлик. *Hieraaetus pennatus* Gmelin. Пералётны, вельмі рэдкі від, сустракаецца на поўдні Беларусі, у буйных лясах.

142. Канюх-мышалоў. Канюк или сарыч. *Buteo buteo* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

143. Канюх касманогі. Канюк мохноногий. *Buteo lagopus* Brunn. Пералётны від, зімуе на Беларусі.

144. Каршак асаед, асвейнік. Осоед обыкновенный. *Pernis apivorus* L. Пералётны, паўсюдны, даволі рэдкі від, сустракаецца ў лясах.

145. Арол-вужаед. Орел-змеяед. *Circaetus gallicus* Gmelin. Пералётны паўсюдны, вельмі рэдкі від, сустракаецца ў буйных лясах.

Сям'я Арлы-рыбаеды Скопинные Pandionidae

144. Арол-рыбаед, скаба. Скопа. *Pandion haliaetus* L. Пералётны, паўсюдны, вельмі рэдкі від, сустракаецца ў лясах і на верхавых балотах каля буйных вадавікоў.

Атрад Совападобныя Совообразные Strigiformes

Сям'я Савіныя Совиные Strigidae

145. Сава белая. Сова белая. *Nyctea scandiaca* L. Залётны від.

146. Пугач вялікі. Филин. *Bubo bubo* L. Аселя, вельмі рэдкі від, сустракаецца ў буйных лясах.

147. Сава-сплюшка. Совка-сплюшка. *Otus scops* L. Вельмі рэдкі від, сустракаецца ў буйных лясах.

148. Сава вушатая. Сова ушастая. *Asio otus* L. Аселя паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

149. Сава балотная. Сова болотная. *Asio flammeus* Pontopp. Пералётны рэдкі від, сустракаецца на балотах і лугах.

150. Сыч касманогі. Сыч мохноногий. *Aegolius funereus* L. Аселя рэдкі від, сустракаецца ў буйных хваёвых лясах.

151. Сыч-сіпель. Сыч домовой. *Athene noctua* Scopoli. Аселя паўсюдны рэдкі від, сустракаецца ў населеных пунктах.

152. Соўка. Сычик воробьиный. *Glaucidium passerinum* L. Аселя рэдкі від, сустракаецца ў лясах.

153. Кугакаўка шэрая. Неясыть обыкновенная. *Strix aluco* L. Аселя паўсюдны від, сустракаецца ў лясах, часам у парках.

153. Кугакаўка барадатая. Неясыть бородатая. *Strix nebulosa* I.R. Forster. Вельмі рэдкі, аселя від, сустракаецца ў буйных лясах.

154. Кугакаўка даўгахвостая. Неясыть длиннохвостая. *Strix uralensis* Pallas. Вельмі рэдкі, аселя від, сустракаецца ў буйных лясах.

155. Сава-ястраўка. Сова ястребиная. *Surnia ulula* L. Выпадкова залётны від.

Сям'я Пушчыкавыя Сипуховые Tytonidae

156. Пушчык. Сипуха. *Tyto alba* Scopoli. Вельмі рэдкі аселя від, вядомы ў паўднёва-заходняй Беларусі, сустракаецца ў малых населеных пунктах і ў парках.

Атрад Зязюлепадобныя Кукушкообразныя Cuculiformes
Сям'я Зязюлевыя Кукушковыя Cuculidae

157. Зязюля-кукуля. Кукушка обыкновенная. *Cuculus canorus* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў лясах і парках.

Атрад Лялякападобныя Козодоеобразныя Caprimulgiformes
Сям'я Лялякавыя Козодоевыя Caprimulgidae

158. Ляляк. Козодой обыкновенный. *Caprimulgus europaeus* L. Пералётны паўсюдны від, звычайны ў сасновых лясах, на высечках.

Атрад Ракшападобныя Ракшеобразныя Coraciiformes
Сям'я Сівагракавыя Сизоворонковыя Coraciidae

159. Сіваграк сіні. Сизоворонка. *Coracias garrulus* L. Пералётны від, сустракаецца пераважна на поўдні Беларусі, у рэдкіх лясах.

Сям'я Зімародкавыя Зимородковыя Alcedinidae

160. Зімародак, рыбалоў. Зимородок. *Alcedo atthis* L. Пералётны паўсюдны рэдкі від, сустракаецца па берагах вадавікоў.

Сям'я Удадавыя Удодовыя Upupidae

161. Удод. Удод. *Upupa epops* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

Сям'я Пчалаедкі Щурковыя Meropidae

162. Пчалаедка. Щурка золотистая. *Merops apiaster* L. Пералётны рэдкі від, вядомы толькі на поўдні Беларусі, сустракаецца ў кар'ерах, па высокіх берагах рэчак.

Атрад Дзятлападобныя Дятлообразныя Piciformes
Сям'я Дзятлавыя Дятловыя Picidae

163. Жаўна. Желна. *Dryocopus martius* L. Аселя паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

164. Жаўна зялёная. Дятел зелёный. *Picus viridis* L. Аселя паўсюдны від, сустракаецца ў рэдкіх лясах.

165. Жаўна сівая. Дятел седой. *Picus canus* Gmelin. Аселя паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

166. Дзяцел вялікі пярэсты. Дятел большой пестрый. *Dendrocopos major* L. Аселя паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

167. Дзяцел сірыйскі. Дятел сирийский. *Dendrocopos syriacus* Hemprich et Ehrenberg. Вядомы адзін выпадак гнездавання ў парку г.п. Камарын.

168. Дзяцел беласпінны. Дятел белоспинный. *Dendrocopos leucotos* Bechstein. Аселя паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

169. Дзяцел сярэдні пярэсты. Дятел средний пестрый. *Dendrocopos medius* L. Асёлы від, вядомы на поўдні і захадзе Беларусі, сустракаецца ў лясах.

170. Дзяцел малы пярэсты. Дятел малый пестрый. *Dendrocopos minor* L. Асёлы паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

171. Дзяцел жоўтагаловы. Дятел трехпалый. *Picoides tridactylus* L. Асёлы паўсюдны рэдкі від, сустракаецца ў лясах.

172. Круцігалоўка. Вертишейка. *Jynx torquilla* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

Атрад Грунападобныя Стрижеобразные Apodiformes
Сям'я Груновыя Стрижиные Apodidae

173. Грун касар. Стриж чёрный. *Apus apus* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў населеных пунктах і лясах са старымі дрэвамі.

Атрад Вераб'інападобныя Воробьинообразные Passeriformes
Сям'я Ластаўкі Ласточковые Hirundinidae

174. Норка паўзбярэжная. Ласточка береговая. *Riparia riparia* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца па берагах рэчак і азёраў, у кар'ерах.

175. Ластаўка-вокнаўка. Ласточка деревенская. *Hirundo rustica* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў населеных пунктах.

176. Падластаўка гарадская. Ласточка городская. *Delichon urbica* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў населеных пунктах.

Сям'я Жаўрукі Жаворонковые Alaudidae

177. Жаўрук-смяцюх. Жаворонок хохлатый. *Galerida cristata* L. Асёлы паўсюдны від, сустракаецца на лугах і пашах.

178. Жаўрук баравы. Жаворонок лесной. *Lullula arborea* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на ўзлессях.

179. Жаўрук палявы. Жаворонок полевой. *Alauda arvensis* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на лугах і пашах.

180. Жаўрук рагаты. Жаворонок рогатый. *Erethophila alpestris* L. Пералётны від.

Сям'я Пліскі Трясогузковые Motacillidae

181. Свістун палявы. Конёк полевой. *Anthus campestris* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на пашах.

182. Свістун лесавы. Конёк лесной. *Anthus trivialis* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў лясах і на верхавых балотах.

183. Свістун лугавы. Конёк луговой. *Anthus pratensis* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на лугах і балотах.

184. Свістун чырванаваллёвы. Конёк краснозобый. *Anthus cervina* Pallas. Пралётны, вельмі рэдкі від.

185. Пліска жоўтая. Трясогузка жёлтая. *Motacilla flava* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на балотах і лугах.

186. Пліска жоўтагаловая. Трясогузка жёлтоголовая. *Motacilla citreola* Pallas. Пералётны рэдкі від, сустракаецца на лугах і балотах.

187. Сітаўка. Трясогузка белая. *Motacilla alba* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на лугах, пашах, балотах, берагах рэчак.

Сям'я Яздруковыя Сорокопудовыя Laniidae

188. Яздрук малы. Жулан обыкновенный. *Lanius collurio* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на ўзлесках і балотах, у хмызняках.

189. Яздрук чорналобы. Сорокопуд чернолобый. *Lanius minor* Gmelin. Пералётны від, сустракаецца пераважна на поўдні, на ўзлесках, у парках і садах.

190. Яздрук вялік і. Сорокопуд серый. *Lanius excubitor* L. Пералётны, але месцамі і аселя паўсюдны від, сустракаецца рэдка, жыве на ўзлесках і балотах.

191. Яздрук чырвонагаловы. Сорокопуд красноголовый. *Lanius senator* L. Выпадкова залётны від. Сям'я Вішнёўкавыя Иволговые Oriolidae

192. Вішнёўка. Иволга. *Oriolus oriolus* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў рэдкіх лясах.

Сям'я Шпаковыя Скворцовыя Sturnidae

193. Шпак звычайны. Скворец обыкновенный. *Sturnus vulgaris* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў населеных пунктах і ў лясах.

194. Шпак ружовы. Скворец розовый. *Pastor roseus* L. Выпадкова залётны від.

Сям'я Варановыя Вороновыя Corvidae

195. Сойка звычайная. Сойка. *Garrulus glandarius* L. Аселя паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

196. Сарока. Сорока. *Pica pica* L. Аселя паўсюдны від, сустракаецца ў зарасніках кустоў па берагах рэчак, на балотах і ў парках.

197. Арэхаўка. Кедровка. *Nucifraga caryoctactes* L. Паўсюдны від, сустракаецца ў лясах. Аселы на поўначы Беларусі, на поўдні зімуе.

198. Каўка. Галка. *Corvus monedula* L. Аселы паўсюдны від, сустракаецца ў населеных пунктах.

199. Грак. Грач. *Corvus frugilegus* L. Аселы паўсюдны від, сустракаецца ў населеных пунктах, у парках.

200. Варона. Ворона серая. *Corvus cornix* L. Аселы паўсюдны від, сустракаецца ў лясах, населеных пунктах, парках.

201. Крумкач, груган. Ворон. *Corvus corax* L. Аселы паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

202. Сойка тайговая. Кукша. *Cractes infaustus* L. Рэдкі залётны від.

Сям'я Крапіўнікі Крапівнікі Troglodytidae

203. Крапіўніца. Крапівник. *Troglodytes troglodytes* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў лясах. Сям'я Тынаўкі Завирушковые Prunellidae

204. Тынаўка. Завирушка лесная. *Prunella modularis* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца часцей на поўдні, у лясах.

Сям'я Амялушкі Свиристелевые Bombycillidae

205. Амялушка. Свиристель. *Bombycilla garrulus* L. Пралётны від, які зімуе на ўсім абшары.

Сям'я Лескавыя Славковыя Sylviidae

206. Цвыркун салаўіны. Сверчок соловьиный. *Locustella luscinioides* Savi. Пералётны паўсюдны рэдкі від, сустракаецца на балотах і ў хмызнях.

207. Цвыркун рачны. Сверчок речной. *Locustella fluviatilis* Wolf. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на балотах і ў хмызнях.

208. Цвыркун звычайны. Сверчок обыкновенный. *Locustella naevia* Boddaert. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на балотах і ў хмызнях.

209. Чаротаўка вяртлявая. Камышовка вертлявая. *Acrocephalus paludicola* Vieillot. Пералётны рэдкі від, пашыраны на поўдні, сустракаецца на балотах і па берагах рэчак.

210. Чаротаўка звычайная. Камышовка-барсучок. *Acrocephalus schoenobaenus* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на балотах і па берагах рэчак.

211. Чаротаўка садовая. Камышовка садовая. *Acrocephalus dumetorum* Blyth. Пералётны рэдкі від, сустракаецца на ўзлессях і ў хмызнях.

212. Чаротаўка балотная. Камышовка болотная. *Acrocephalus palustris* Bechstein. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на балотах і ў хмызнях.

213. Чаротаўка аеравая. Камышовка тростниковая. *Acrocephalus scirpaceus* Hermann. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на балотах і па берагах рэчак.

214. Чаротаўка драздавая. Камышовка дроздовідная. *Acrocephalus arundinaceus* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на балотах, па берагах рэчак і азёраў, у хмызнях.

215. Перасмешка зялёная. Пересмешка зелёная. *Hippolais isterina* Vieillot. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

216. Леска-перасмешка. Славка ястребіная. *Sylvia nisoria* Bechstein. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў хмызнях.

217. Леска-чорнагалоўка. Славка чэрногалоўная. *Sylvia atricapilla* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

218. Леска садовая. Славка садовая. *Sylvia borin* Boddaert. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў лясах і хмызнях.

219. Леска шэрая. Славка серая. *Sylvia communis* Latham. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на ўзлессях і ў хмызнях.

220. Леска-завірушка. Славка-завірушка. *Sylvia curruca* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў маладых лясах.

221. Пячураўка, будаўнічок. Пеночка-веснічка. *Phylloscopus trochilus* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

222. Пячураўка-ценькаўка. Пеночка-теньковка. *Phylloscopus collybitus* Vieillot. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

223. Пячураўка-трашчолка. Пеночка-трещотка. *Phylloscopus sibilatrix* Bechstein. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

224. Пячураўка зялёная. Пеночка зелёная. *Phylloscopus trochiloides* Sundevall. Пералётны від, распаўсюджаны на поўначы, сустракаецца ў лясах.

Сям'я Каролікі Каролькі Regulidae

225. Каролік жоўтагаловы. Королёк жёлтоголовый. *Regulus regulus* L. Асёлы паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

226. Каролік чырвонагаловы. Королёк красноголовый. *Regulus ignicapillus* Temmnick. Залётны від.

Сям'я Мухалоўкавыя Мухоловковые Muscicapidae

227. Валасяніца пярэстая. Мухоловка-пеструшка. *Ficedula hypoleunca* (Pallas). Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў лясах, парках, садах.

228. Валасяніца-белашыйка. Мухоловка-белошейка. *Ficedula albicollis* (Temmnick). Пералётны від, сустракаецца пераважна на поўдні, у лісцевых лясах.

229. Валасяніца малая. Мухоловка малая. *Ficedula parva* Bechstein. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

230. Валасяніца шэрая. Мухоловка серая. *Muscicapa striata* Pallas. Пералётны паўсюдны від, распаўсюджаны на ўзлессях і ў населеных пунктах.

231. Ерчык лугавы. Чекан луговой. *Saxicola rubetra* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на лугах і балотах.

232. Ерчык палявы. Каменка обыкновенная. *Oenanthe oenanthe* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на сухіх лугах і ў населеных пунктах.

233. Чорнагрудка звычайная. Горихвостка обыкновенная. *Phoenicurus phoenicurus* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў рэдкіх лясах і на ўзлессях.

234. Рудахвостка-чарнушка. Горихвостка-чернушка. *Phoenicurus ochruros* S.G. Gmelin. Пералётны від, сустракаецца пераважна на паўднёвым захадзе, у населеных пунктах.

235. Салавей-чырвонашыйка. Зарянка. *Erithacus rubecula* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

236. Салавей звычайны. Соловей обыкновенный. *Luscinia luscinia* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на ўзлессях, у хмызняках і парках.

237. Салавей-сіняшыйка. Варакушка. *Luscinia svecica* L. Пералётны паўсюдны рэдкі від, сустракаецца ў хмызняках і на ўзлессях.

238. Дрозд-піскун. Дрозд-рябинник. *Turdus pilaris* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў лясах, часам зімуе.

239. Дрозд чорны. Дрозд черный. *Turdus merula* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

240. Дрозд арэхавік. Дрозд-белобровик. *Turdus iliacus* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

241. Дрозд-спявун. Дрозд певчий. *Turdus philomelos* C.L.Brehm. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

242. Дрозд шэры ці амёлавы. Дрозд-деряба. *Turdus viscivorus* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

243. Дрозд Наумана. Дрозд Наумана. *Turdus naumanni* Temm. Выпадкова залётны від.

Сям'я Даўгахвостыя сініцы. Длиннохвостые синицы. Aegithalidae

244. Сініца-апалоўнік. Длиннохвостая синица. *Aegithalos caudatus* L. Тутэйшы звычайны від, пашыраны па ўсёй тэрыторыі Беларусі, жыве на ўскраінах вільготных лясоў, па берагах ручаёў, рачулак і балот, у хмызнях.

Сям'я Сініцавыя Синицевыя Paridae

245. Рэmez звычайны. Рэmez обыкновенный. *Remiz pendulinus* L. Пералётны паўсюдны рэдкі від, сустракаецца ў хмызнях і лісцевых лясах.

246. Сініца сівая. Гаічка черноголовая. *Parus palustris* L. Аселя паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

247. Сініца бурагаловая. Гаічка буроголовая. *Parus montanus* Baldenstein. Аселя паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

248. Сініца чубатая. Синица хохлатая. *Parus cristatus* L. Аселя паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

249. Сініца-маскоўка. Синица-московка. *Parus ater* L. Аселя паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

250. Сініца сіняя. Лазоревка обыкновенная. *Parus caeruleus* L. Аселя паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

251. Сініца белая. Лазоревка белая. *Parus cyanus* L. Аселя паўсюдны рэдкі від, сустракаецца ў лясах, пераважна лісцевых.

252. Сініца вялікая. Синица большая. *Parus major* L. Аселя паўсюдны від, сустракаецца ў лясах, парках, садах.

253. Сініца вусатая. Синица усатая. *Panurus biarmicus* L. Выпадкова залётны від.

Сям'я Глінянкі Поползні Sittidae

254. Глінянка, каваль. Поползень обыкновенный. *Sitta europaea* L. Аселя паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

Сям'я Паўзункі Пищуховыя Certhidae

255. Паўзунок караткапалы. Пищуха короткопалая. *Certhia brachydactyla* C.L.Brehm. Выпадкова залётны від.

256. Паўзунок звычайны. Пищуха обыкновенная. *Certhia familiaris* L. Аселя паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

Сям'я Вераб'іныя Ткачиковыя Ploceidae

257. Верабей, арабейка. Воробей домовый. *Passer domesticus* L. Асэлы паўсюдны від, сустракаецца ў населеных пунктах.

258. Верабей палявы. Воробей полевой. *Passer montanus* L. Асэлы паўсюдны від, сустракаецца ў населеных пунктах.

Сям'я Юрковыя Вьюрковыя Fringillidae

259. Юрок-берасцянка. Зяблік. *Fringilla coelebs* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў лясах і парках.

260. Юрок звычайны. Вьюрок. *Fringilla montifringilla* L. Вельмі рэдкі від, вядомы па адзінкавых гнездаваннях, знойдзеных у Паазёр'і і Мінскай вобласці.

261. Юрок эўрапейскі. Вьюрок европейский. *Serinus serinus* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца рэдка, у садах, парках і на ўзлессях.

262. Зелянушка звычайная. Зеленушка обыкновенная. *Chloris chloris* L. Звычайны пашыраны тутэйшы від, живе ў маладых лясах і хмызняках, на ўзлесках, у культурным ландшафце.

263. Чыжык. Чиж. *Spinus spinus* L. Асэлы паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

264. Шчыгол чорнагаловы. Щегол черноголовый. *Garduelis carduelis* L. Асэлы паўсюдны від, сустракаецца ў лясах.

265. Чачотка-канаплянка. Коноплянка. *Acanthis cannabina* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца ў населеных пунктах.

266. Чаромашнік звычайны. Чечевица обыкновенная. *Carpodacus erythrinus* Pallas. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца часцей на поўначы, у хмызняках і на ўзлесках.

267. Крыжадзюб брукун. Клест-еловик. *Loxia curvirostra* L. Асэлы паўсюдны від, сустракаецца часцей на поўначы, у хвойніках.

268. Крыжадзюб сасновы. Клест-сосновик. *Loxia pytyopsittacus* L. Асэлы рэдкі від, сустракаецца ў сасновых лясах і хвойніках.

269. Крыжадзюб белакрылы. Клест белокрылый. *Loxia leucoptera* Gmelin. Залётны від.

270. Гіль звычайны. Снегирь обыкновенный. *Pyrrhula pyrrhula* L. Гняздзіца па поўначы Беларусі, зімуе паўсюдна, сустракаецца ў лясах і парках.

271. Тоўстадзюб звычайны. Дубонос обыкновенный. *Coccothraustes coccothraustes* L. Пералётны паўсюдны від, на поўдні часам зімуе, сустракаецца ў шырокалісцевых лясах.

272. Чачотка звычайная. Чечётка. *Carduelis flammea* L. Пералётны від, некаторыя папуляцыі зімуюць на Беларусі.

273. Чачотка горная. Чечётка горная. *Carduelis flavirostris* L. Выпадкова залётны від.

274. Шчурок. Щур. *Pinicola enuclator* L. Рэдкі від, сустракаецца ў час зімоўкі.

Сям'я Стрынаткавыя Овсянковые Emberizidae

275. Стрынатка гуменная. Просянка. *Emberiza calandra* L. Пералётны і часткова аселя від, сустракаецца часцей на поўдні Беларусі, на лугах, на ўзлесках і ў хмызняках.

276. Стрынатка-жоўтабрушка. Овсянка обыкновенная. *Emberiza citrinella* L. Пералётны паўсюдны від, частка папуляцыі зімуе, сустракаецца на лугах і ўзлесках.

277. Стрынатка-чаротаўка. Овсянка камышовая. *Emberiza schoeniclus* L. Пералётны паўсюдны від, сустракаецца на лугах, балотах і ў хмызняках.

278. Стрынатка садовая. Овсянка садовая. *Emberiza hortulana* L. Пералётны від, сустракаецца часцей на поўдні, жыве ў хмызняках на ўзлесках.

279. Падарожнік лапландскі. Подорожник лапландский. *Calcarius lapponicus* L. Рэдкі від, сустракаецца ў час зімоўкі.

280. Пуначка. Пуночка. *Plectrophenax nivalis* L. Пералётны від, сустракаецца ў час зімоўкі.

Сям'я Вадзяныя вераб'і. Оляпковые. Cinclidae

281. Вадзяны верабей. Оляпка. *Cinclus cinclus* L. Рэдкі залётны від.

Клас Сысуны Млекопитающие Mammalia Падклас Звяры Звери Theria

Інфраклас Вышэйшыя сысуновыя ці Плацэнтарныя

Вышшыя млекопитающие или Плацентарные Eutheria

Атрад Насякомаедныя Насекомоядные Insectivora

Сям'я Вожыкавыя Ежовыя Erinaceidae

1. Вожык звычайны. Еж обыкновенный. *Erinaceus europaeus* L. Аселя паўсюдны від. Засяляе лясы, паплавы рэчак, высечкі, пералескі, лесапаркі, сады.

Сям'я Кратовыя Кротовые Talpidae.

2. Крот звычайны ці эўрапейскі. Крот обыкновенный или европейский. *Talpa europaea* L. Звычайны аселы паўсюдны від. Жыве пад зямлёю, на ўзлесках, высечках, палянках, поплавах, палях, гародах, абাপал дарог.

Сям'я Хахулевыя Выхухолевыя Desmonidae.

3. Хахоля. Выхухоль. *Desmana maschata* L. Вельмі рэдкая жывёла. На Беларусі, верагодна, знікла. Сустракалася ў старыках, ціхіх затоках. Каштоўны пушны звер.

Сям'я Землярыйкавыя Землеройковыя Soricidae
Падсям'я Буразубкі Бурузубкі Soricinae

4. Вадашчур. Землеройка водяная или кутора водяная. *Neomys fodiens* (Penn.). Аселы звычайны паўсюдны від. Засяляе берагі рэчак, азёраў, сажалак і балоты.

5. Вадашчур малы. Кутора малая. *Neomys anomalus* Cabrera. Рэдкі від, вядомы ў паўднёвых раёнах Беларусі. Засяляе сырыя лясы і поплавы.

6. Буразубка звычайная. Бурузубка обыкновенная. *Sorex araneus* L. Аселы звычайны паўсюдны від. Засяляе балоты, вільготныя лясы.

7. Буразубка сярэдняя. Бурузубка средняя. *Sorex caecutiens* Laxmann. Рэдкі паўсюдны від. Засяляе балоты, вільготныя лясы.

8. Буразубка малая. Бурузубка малая. *Sorex minutus* L. Аселы звычайны паўсюдны від. Сустракаецца ў вільготных лясах, на балотах, у прыбярэжных раслінах.

Падсям'я Белазубкі Белозубкі Crocidurinae

9. Белазубка белабрухая. Белозубка белобрюхая. *Crocidura leocodon* (Hermann). Рэдкі від, сустракаецца на Палессі і верхнім Падняпроўі.

10. Белазубка малая. Белозубка малая. *Crocidura suaveolens* (Pallas). Рэдкі від. Вядомы па знаходках ў Чачэрскім, Лунінецкім і Мазырскім раёнах. Засяляе пашы, рэдкія паплаўныя лясы, сады, сустракаецца паблізу жылля чалавека.

Атрад Рукакрылыя Рукокрылыя Chiroptera
Падатрад Кажаны Летучие мыши Microchiroptera

Сям'я Гладканосыя, ці звычайныя кажаны Гладконосые, или обыкновенные летучие мыши Vespertilionidae

11. Вушан звычайны. Ушан обыкновенный. *Plecotus auritus* (L.). Аселы шматлікі паўсюдны від. Удзень хаваецца пад карой дрэў, у дуплах, за абшыўкай хат.

12. Скурлат-карлік. Нетопырь-карлик. *Pipistrellus pipistrellus* (Schreber). Вандроўны звычайны паўсюдны від, але часцей сустракаецца ў заходніх раёнах. Удзень хаваецца на гарышчах, пад стрэхамі.

13. Скурлат лясны. Нетопырь лесной. *Pipistrellus nathusii* (Keyserling et Blasius). Вандроўны звычайны паўсюдны від, часцей сустракаецца ва ўсходніх раёнах. Удзень хаваецца на гарышчах, пад стрэхамі, за абшыўкай хат.

14. Начніца вялікая. Ночница большая. *Myotis myotis* (Borkhausen). Вельмі рэдкі від, вядомы толькі ў Белавежскай пушчы, у наваколлях Гродна і Пінска.

15. Начніца вадзяная. Ночница водяная. *Myotis daubentoni* (Kuhl). Аселы звычайны паўсюдны від. Селіцца ў дуплах дрэў, пад стрэхамі, паблізу ад рэчак, сажалак, азёраў.

16. Начніца сажалкавая. Ночница прудовая. *Myotis dasycneme* (Boie). Аселы рэдкі від, вядомы ў Бярэзінскім запаведніку, Гродзенскім, Шумілінскім і Гарадоцкім раёнах. Селіцца ў дуплах дрэў, пад стрэхамі хат.

17. Начніца вусатая. Ночница усатая. *Myotis mystacinus* (Kuhl). Аселы звычайны від, пашыраны на ўсёй Беларусі. Засяляе дуплы дрэў, стрэхі хат.

18. Начніца Натэрэра. Ночница Наттерера. *Myotis nattereri* (Kuhl). Рэдкі від, вядомы толькі ў Белавежскай пушчы. Засяляе дуплы дрэў, драўляныя пабудовы. Сустракаецца ля вадавікоў.

19. Вячэрніца гіганцкая. Вечерница гигантская. *Nyctalus lasiopterus* (Schreber). Вельмі рэдкі від. Вядомы па адзінкавай знаходке ў 1930 годзе ў Брагінскім раёне.

20. Вячэрніца малая. Вечерница малая. *Nyctalus leisleri* (Kuhl). Нешматлікі, вандроўны ў умовах Беларусі від, знойдзены ў лісцевых лясах на амшарах Брэсцкай, Гомельскай, Гродзенскай і Мінскай абласцей.

21. Вячэрніца рудая. Вечерница рыжая. *Nyctalus noctula* (Schreber). Вандроўны паўсюдны від. Засяляе старыя лясы, паркі, сады.

22. Вячэрнік сценны. Кожан двухцветный. *Vespertilio murinus* L. Вандроўны нешматлікі паўсюдны від. Засяляе дуплы дрэў, шчыліны, гарышчы.

23. Кажан позні. Кожан поздний. *Eptesicus serotinus* (Schreber). Асэлы рэдкі паўсюдны від. Селіцца ў дуплах дрэў, шчылінах, на гарышчах.

24. Кажан паўночны. Кожан северный. *Eptesicus nilssoni* (Keyserling et Blasius). Рэдкі від, знойдзены ў Белавежскай пушчы і Бярэзінскім запаведніку.

25. Шыракавушка эўрапейская. Широкоушка европейская. *Barbastella barbastellus* (Schreber). Рэдкі від, спарадычна сустракаецца на захадзе краіны: знойдзены ў Белавежскай пушчы, Пружанскім, Камянецкім і Свіслацкім раёнах. Засяляе змешаныя лясы.

Атрад Зайцападобныя Зайцеобразные Lagomorpha
Сям'я Зайцавыя Зайцевые Leporidae

26. Заяц-шарак. Заяц-русак. *Lepus europaeus* Pallas. Асэлы звычайны паўсюдны від, засяляе лясы, лясныя палянкi, высечкі, уз лескі. Аб'ект палявання.

27. Заяц-бяляк. Заяц-беляк. *Lepus timidus* L. Звычайны від, шырока распаўсюджаны ў паўночных і цэнтральных частках краіны, але вельмі рэдкі на Палессі. Засяляе хвойнікі. Аб'ект палявання.

Атрад Грызуны Грызуны Rodentia
Сям'я Бабровыя Бобровые Castoridae

28. Бабёр рачны. Бобр речной. *Castor fiber* L. Асэлы звычайны паўсюдны від. Засяляе лясныя рэчкі, некаторыя азёры і каналы. Прамысловы від. Паляванне дазволена толькі па ліцэнзіях.

Сям'я Вавёркавыя Белічы Sciuridae

29. Вавёрка звычайная. Белка обыкновенная. *Sciurus vulgaris* L. Асэлы звычайны паўсюдны від, жыве ў хвойніках і хваёва-шырокалісцевых лясах. Мае прамысловую каштоўнасць.

30. Суслак рабы. Суслик крапчатый. *Citellus suslicus* (Gueldenstaedt). Рэдкі від, сустракаецца толькі ў Баранавіцкім, Карэліцкім, Ляхавіцкім, Клецкім, Наваградскім, Нясвіжскім, Столінскім, Капыльскім і Слуцкім раёнах. Жыве абапал дарог, на пустэчах.

Сям'я Палятухавыя Летяговые Pteromyidae

31. Палятуха звычайная. Летяга обыкновенная. *Pteromys volans* (L.). Рэдкі від, сустракаецца ў Віцебскай вобласці. Жыве ў змешаных лясах з перастойнымі дуплянымі дрэвамі.

Сям'я Соневыя Соневые Myoxidae

32. Соня вялікая. Соня большая, или полчок. *Glis glis* (L.). Нешматлікі від. Сустракаецца пераважна на поўдні, паўднёвым захадзе, у цэнтральных частках краіны. Жыве ў шырокалісцевых і змешаных лясах з добра развітым падлескам.

33. Соня садовая. Соня садовая. *Eliomys quercinus* (L.) Нешматлікі від. Жыве ў шырокалісцевых і змешаных лясах.

34. Соня арэшнікавая. Соня орешникова. *Muscardinus avellanarius* (L.) Рэдкі від, жыве ў шырокалісцевых і змешаных лясах.

35. Соня лясная. Соня лесная. *Dryomys nitedula* (Pallas). Нешматлікі від, але сустракаецца часцей за іншых сонь. Жыве ў шырокалісцевых і змешаных лясах з добра развітым падлескам.

Сям'я Мышыныя Мышиные Muridae

36. Пацук чорны. Крыса чорная. *Rattus rattus* (L.) Аселы звычайны паўсюдны від. Засяляе жыллы і гаспадарчыя пабудовы. Псуе прадукты харчавання і прамысловыя тавары.

37. Пацук шэры. Крыса серая (пасюк). *Rattus norvegicus* (Berkenhout). Аселы масавы паўсюдны від. Шкодзіць як і папярэдні, да таго ж пераносіць розныя хваробы чалавека і жывёл.

38. Мыш дамавая. Мышь домовая. *Mus musculus* L. Звычайны шырока распаўсюджаны від. Селіцца ў жыллі і гаспадарчых пабудовах. Шкодзіць як папярэдні.

39. Мыш палявая. Мышь полевая. *Apodemus agrarius* (Pallas). Звычайны, шырока распаўсюджаны від. Засяляе палі, лугі, узлескі, берагі рэчак. Шкодзіць сельскай гаспадарцы.

40. Мыш-малютка. Мышь-малютка. *Micromys minutus* (Pallas). Нешматлікі паўсюдны від. Засяляе лугі, балоты, лясы, палі. Шкодзіць лясной і сельскай гаспадарцы.

41. Мыш жоўтагорлавая лясная. Мышь желтогорлая лесная. *Apodemus flavicollis* (Melchior). Аселы звычайны паўсюдны від, але часцей сустракаецца на поўдні і паўднёвым захадзе краіны. Жыве ў шырокалісцевых лясах.

42. Мыш лясная звычайная. Мышь лесная обыкновенная. *Apodemus sylvaticus* (L.). Аселы звычайны паўсюдны від. Жыве ў лясах, хмызняках, парках, садах, на палях вакол лясоў.

Сям'я Мышоўкавыя Мышовковые Zapodidae

43. Мышоўка лясная (паўночная). Мышовка лесная (северная). *Sicista betulina* (Pallas). Аселы звычайны нешматлікі від, сустракаецца паўсюдна. Засяляе вільготныя лісцевыя і змешаныя лясы, хмызнякі, балоты.

Сям'я Хамяковыя Хомяковыя Cricetidae
Падсям'я Хамякі Хомякі Cricetinae

44. Хамяк звычайны. Хомяк обыкновенный. *Cricetus cricetus* (L.). Распаўсюджанне патрабуе дасканалай праверкі. Да 1960 г. сустракаўся на паўднёвым захадзе Брэсцкай вобласці і паўднёвым усходзе Гомельскай вобласці. Засяляе выганы, пустэчы.

Падсям'я Палёўкі Полёвки Microtinae

45. Палёўка звычайная (шэрая). Полёвка обыкновенная (серая) *Microtus arvalis* (Pallas). Аселы шматлікі паўсюдны від. Засяляе лясныя паляны, высечкі, пашы.

46. Палёўка-эканомка. Полёвка-экономка. *Microtus oeconomus* (Pallas). Аселы шматлікі паўсюдны від. Засяляе забалочаныя алешнікі, паплавы рэчак і азёр.

47. Палёўка цёмная (пашавая). Полевка тёмная (пашенная). *Microtus agrestis* (L.). Аселы нешматлікі паўсюдны від. Засяляе забалочаныя алешнікі, паплавы рэчак і азёр.

48. Палёўка падземная. Полевка земляная (подземная). *Microtus subterraneus* (de Selys-Longchamps). Рэдкі від, вядомы ў Белавежскай пушчы і на поўдні Палесся. Насяляе хмызнякі, ўзлескі лясоў, пашы.

49. Палёўка вадзяная (пацук вадзяны). Полевка водяная (крыса водяная). *Arvicola terrestris* (L.). Аселы шматлікі паўсюдны від. Жыве на берагах розных вадавікоў.

50. Палёўка рудая. Полёвка рыжая. *Clethrionomys glareolus* (Schreber). Аселы шматлікі паўсюдны від. Засяляе лясы, хмызнякі, пашы.

51. Андатра (пацук мускусны). Ондатра (крыса мускусная). *Ondatra zibethica* (L.). Звычайны від. У Беларусь трапіў з Польшчы сам па сабе. Амфібіентная жывёла. Засяляе невялікія рэчкі, каналы, азёры, багатыя на водныя расліны. Аб'ект спартыўнага палявання.

Атрад Драпежнікі Хищные Carnivora
Падатрад Наземныя драпежнікі Наземные хищники Fissipedia
Сям'я Воўчыя Волчыя Canidae

52. Воўк. Волк. *Canis lupus* L. Аселы нешматлікі паўсюдны від. Засяляе пераважна лясы. Шкодзіць паляўнічай гаспадарцы і жывёлагадоўлі. Паляванне на яго дазволена ўвесь год.

і. Сабака янотавы. Собака енотовидная. *Nyctereutes procyonoides* (Gray). Сустракаецца паўсюдна, але колькасць яго невялікая. Засяляе пераважна лясы і хмызнякі паблізу вадавікоў. Месцамі шкодзіць паляўнічай гаспадарцы.

53. Ліс звычайны. Лисица обыкновенная. *Vulpes vulpes* (L.). Звычайны, шырока распаўсюджаны від. Засяляе лясы, высечкі, пералескі, зрэдку палі. Прамысловы звер.

Сям'я Янотавыя Енотовыя Procyonidae

і. Янот-паласкун. Енот-полоскун. *Procyon lotor* (L.). Сустракаецца ў Петрыкаўскім і Тураўскім лягсах.

Сям'я Куніцавыя Куньи Mustelidae

54. Куніца лясная (жоўтадушка). Куница лесная (желтодушка). *Martes martes* (L.). Аселя шматлікі паўсюдны від. Засяляе старыя хвойнікі, хвойніка-шырокалісцевыя і дубова-грабавыя лясы, алешнікі з дупламі ў дрэвах. Каштоўны футравы звер.

55. Куніца каменная (беладушка). Куница каменная (белодушка). *Martes foina* (Erxleben). Рэдкі від, сустракаецца на поўдні краіны. Жыве на адкрытых мясцінах, паблізу жылля. Часта хаваецца ў дрэвах і кучах каменяў.

56. Тхор-шашок. Хорь черный (лесной). *Mustela putorius* L. Аселя звычайны паўсюдны від. Селіцца на высечках, парослых хмызняком, балотах, у альшаніках, ўзбярэжных зарасцях, зрэдку паблізу жылля. Прыносіць карысць: знішчае мышападобных грызуноў.

57. Ласка. Ласка. *Mustela nivalis* L. Нешматлікі від, часцей сустракаецца на Палессі. Жыве па берагах вадавікоў, на балотах, узлесках, паблізу жылля. З 1970 г здабыча забаронена.

58. Гарнастай. Горностай. *Mustela erminea* L. Аселя звычайны паўсюдны від. Засяляе хмызнякі сярод палёў, берагі рэчак, азёраў, купіны лесу, канавы, зрэдку сустракаецца паблізу жылля. Каштоўны футравы звер.

59. Норуца эўрапейская. Норка европейская. *Mustela lutreola* (L.). Нешматлікі, шырока распаўсюджаны від. Жыве каля рэчак, паблізу віроў, перакатаў. Каштоўны футравы звер.

і. Норуца амерыканская. Норка американская. *Mustela vison* Schreber. Зараз шырока распаўсюджаны від. Засяляе пустоты берагоў, норы, завалы і другія сховішчы на ўзбярэжжы вадавікоў. Каштоўны футравы звер. Аб'ект палявання і звераводства.

60. Барсук. Барсук. *Meles meles* (L.). Рэдкі від, але шырока распаўсюджаны: сустракаецца амаль ва ўсіх раёнах. Засяляе ўзгоркі паблізу вадавікоў.

61. Выдра. Выдра. *Lutra lutra* (L.) Звычайны від, часцей сустракаецца ў паўночных і цэнтральных раёнах. Селіцца на захламлених участках рэчак з абрывістымі берагамі, каля азёраў і старыкаў, багатых рыбаю. Мае каштоўнае футра. Паляванне дазволена па ліцэнзіях.

Сям'я Каціныя Кошачыя Felidae

#. Кот дзікі. Кот лесной среднеевропейский. *Felis silvestris* Schreber. На Беларусі ў цяперашні час не жыве. Раней сустракаўся ў Белавежскай пушчы і Гродзенскай вобласці. Апошні экзэмпляр быў здабыты ў 1927г. у Барысаўскім раёне.

62. Рысь. Рысь. *Felis lynx* L. Рэдкі від, часцей сустракаецца ў паўночных і цэнтральных раёнах. Засяляе старыя лясы з бураломамі і добра развітым падлескам.

Сям'я Мядзведзевыя Медвежыя Ursidae

63. Мядзведзь буры. Медведь бурый. *Ursus arctos* L. Рэдкі від, захаваўся на паўночным усходзе. Жыве ў старых змешаных і хваёвых лясах, якія чаргуюцца з палянамі, лугамі, мохавымі балотамі, далінамі рэчак. Паляванне на яго забаронена.

Атрад Парнакапытныя Парнокопытныя Artiodactyla

Падатрад Няжуйкавыя Нежвачныя Nonruminantia

Сям'я Свіныя Свинные Suidae

64. Дзік. Кабан (дикая свинья) *Sus scrofa* L. Звычайны паўсюдны від. Засяляе змешаныя і шырокалісцевыя лясы, альшанікі, густыя сасновыя і хвойнікавыя гушчары. Каштоўны аб'ект спартыўнага і прамысловага палявання.

Падатрад Жуйкавыя Жвачныя Ruminantia

Сям'я Аленьвыя ці шчыльнарогія Оленевые или плотнорогие Cervidae

65. Казуля эўрапейская. Косуля европейская. *Capreolus capreolus* (L.). Звычайны паўсюдны від. Засяляе шырокалісцевыя і змешаныя лясы з палянамі, высечкамі, сенажацямі і паплавамі. Каштоўны аб'ект спартыўнага і прамысловага палявання.

66. Лань эўрапейская (даніэлька). Лань европейская (даниэль). *Cervus dama* L. Від рэакліматызаваны ў Белавежскай пушчы. У перспектыве - каштоўны аб'ект спартыўнага і прамысловага палявання.

67. Алень высакародны (шляхетны). Олень благородный. *Cervus elaphus* L. Рэакліматызаваны ў Белавежскай пушчы і шэрагу іншых раёнаў краіны. Адае перавагу шырокалісцевым і змешаным лясам з добрым падлескам, палянамі, паблізу ад вадавікоў. У перспектыве - каштоўны аб'ект спартыўнага і прамысловага палявання.

68. Лось. Лось. *Alces alces* (L.). Звычайны паўсюдны від, сустракаецца ў паплаўных лясах, на балотах, парослых хвойкай і вярбой. Зрэдку шкодзіць лесаўзнаўленню. Каштоўны аб'ект спартыўнага і прамысловага палявання.

Сям'я Быкавыя ці Пустарогія Быкі или Полорогие Bovidae

69. Зубр эўрапейскі. Зубр европейский. *Bison bonasus* (L.). Рэакліматызаваны ў Беларускай пушчы, Бярэзінскім і Прыпяцкім запаведніках. Жыве ў шырокалісцевых і змешаных лясах з добра развітым падлескам.

Літаратура

1. Байкоў М., Некрашевіч С. Беларуска-расійскі слоўнік. -Менск: ДВБ. -1926. -356 с.
2. Дарафееў А.М., Канюшка В.С., Ляшко А.А. Рыбы, земнаводныя, паўзуны. -Мн. -1981.
3. Жуков П.И. Справочник по экологии пресноводных рыб. -Мн.: Наука и техника. -1988. -310 с.
4. Жуков П.И. Рыбы Белоруссии. -Мн. -1965. -415 с.
5. Жывёльны свет Беларусі. -Мн. -1978.
6. Красная книга Белорусской ССР. -Мн. -1981.
7. Курсков А.Н. Рукокрылые Белоруссии (Фауна, распространение, экология, охрана). - Обзорная информация. Сер. 87.27.07. Охрана животных. -Мн.: БелНИИТИ. -1989. -39 с.
8. Ластоўскі В. Падручны расійска-крыўскі (беларускі) слоўнік. -Коўна: др. А.Бака. -1924. -832 с.
9. Назовы жывёлаў. Беларуская навуковая тэрміналогія. -Менск: ІБК. -1927, вып. 12. -71 с.
10. Наумов Н.П., Карташов Н.Н. Зоология позвоночных. -Ч. 1. -Низшие хордовые, бесчелюстные, рыбы, земноводные. -М.:Высшая школа. -1979. -333 с.
11. Наумов Н.П., Карташов Н.Н. Зоология позвоночных. -Ч. 2. -Пресмыкающиеся, птицы, млекопитающие. - М.:Высшая школа. -1979. -272 с.
12. Никифоров М.Е., Яминский Б.В., Шкляр Л.П. Птицы Белоруссии. Справочник-определитель гнезд и яиц. -Мн.: Вышэйшая школа. -1989. -479 с.
13. Пикулик М.М. Знакомые незнакомцы: (Об амфибиях Белоруссии). -Мн.: Наука и техника. -1981. -143 с.

14. Пикулик М.М. И они нужны природе: О рептилиях Белоруссии. -Мн.: Наука и техника. -1984. -127 с.
15. Природа Белоруссии. Популярная энциклопедия. -Мн.: БелСЭ. -1986. -598 с.
16. По страницам Красной книги. Животные. Популярный энциклопедический справочник. -Мн.: БелСЭ. -1987. - 359 с.
17. Руска-беларускі слоўнік.-Мн.: БелСЭ.-1991.-Т. 1.-642 с.
18. Руска-беларускі слоўнік.-Мн.: БелСЭ.-1991.-Т. 2.-919 с.
19. Рыбы: Популярный энциклопедический справочник / Белорус. Сов. Энцикл., Ин-т зоологии АН БССР; Под ред. П.И. Жукова. -Мн.: БелСЭ. -1989. -311 с.
20. Сержанин И.Н. Млекопитающие Белоруссии. -Мн.: АН БССР. -1961. -318 с.
21. Степанян Л.С. Состав и распределение птиц фауны СССР: Неворобьиные. -М.: Наука. -1975.
22. Степанян Л.С. Состав и распределение птиц фауны СССР: Воробьинообразные. -М.: Наука. -1978.
23. Федюшин А.В., Долбик М.С. Птицы Белоруссии. -Мн. -1967. -520 с.
24. Фядзюшын А.У. Матэрыялы да беларускай народнай заалягічнай тэрміналогіі. Спіс назваў птушак і некаторых рыб. //Навуковы зборнік Інстытуту Беларускай культуры. -1925. -С. 188-196.
25. Энциклапедыя прыроды Беларусі. Т. 1-5. -Мн.: БелСЭ. -1981-1986.

Вучэбнае выданне

Анаціраваны спіс хрыбетных жывёл Беларусі

Метадычныя рэкамендацыі

Укладальнікі: Александровіч Алег Радаслававіч, Дучыц Уладзімір Мікалаевіч, Курскова
Тамара Мікалаеўна, Лобань Наталля Пятроўна, Хандогі Аляксандр Уладзіміравіч

Падпісана ў друк 9.03.93. Фармат 60x84 1/16. Папера друк. N 2. Афсетны друк. Ум.
Друк. Арк. 2,6. Ум. фарб.-адб. 2,3. Ул.-выд. арк. 2. Тыраж 100 экз. Заказ 527. Цана 20 р.

Ратапрынт МДПІ імя А.М. Горкага. 2200809, г. Мінск, вул. Савецкая, 18